Sjoerd Kuyper

Sjoerd Kuyper toont hoe het portret van zijn eigen grootvader model stond voor een tekening van Sanne te Loo in *De duik* (2014).

“DE BEWIJSDRANG IS GODDANK WEG

Tekst en foto Annemarie Terhell

Sjoerd Kuyper is vijftig jaar schrijver en viert dat met een nieuw boek: *De Grote Vloed*. Zelf noemt hij het een ‘olijke dystopie’, een humoristisch boek waarin de aarde op een rampscenario afkoerst. ‘Er worden benen afgebeten, zodat je moet gillen van het lachen. En het loopt nog goed af ook.’

Als hij erover vertelt in zijn huis in Bergen is de drukproef nog niet gereed. Zijn ogen twinkelen. ‘Het wordt heel pittig,’ zegt hij geheimzinnig. ‘In zekere zin wordt het een vervolg op *Bizar*, omdat het een analyse is van de krankzinnige wereld waarin we leven. De onoplettendheid, de ploerterigheid van de mensen – dat zoekt een uitweg. De planeet aarde heeft er schoon genoeg van, die wil de mensen liever kwijt. Dus krijgen we rampen, bosbranden, ziektes en virussen. Uiteindelijk komt er de grote vloed waarbij er niets van de aarde overblijft, alleen het puntje van een grote berg, waar alle mensen naartoe gaan die het willen overleven. Maar niet iedereen wordt binnengelaten: er heerst een toelatingsbeleid dat enigszins vergelijkbaar is met dat van ons.’ Dat klinkt heftig, maar het is geen young adult, verzekert hij. ‘Het is voor goeie lezers vanaf een jaar of elf. Het gaat over de moderne maatschappij, over alle dingen die op dit moment in de wereld spelen, maar in verhevigde vorm. Met dit boek wil ik nog een keer mijn stem laten horen. Hopelijk biedt het hulp aan jonge mensen die om zich heen kijken.’

Buick Wildcat Convertible

Die jonge mensen heeft Sjoerd Kuyper hoog zitten. Sallie Mo uit *Bizar* leest *Hamlet* alsof het de *Donald Duck* is en heeft voor haar dertien jaar een hoop wijsheid paraat. Kos uit *Hotel de Grote L* weet met zijn zussen een hotel draaiende te houden. Wie zijn de hoofdpersonen van *De Grote Vloed*? ‘Moos, een jongen van veertien en zijn opa Leon. Moos heeft goed

opgelet en weet dat het bijna te laat is. Daarom redt hij zijn opa met een vlot en neemt hij zijn favoriete auto mee: een Buick Wildcat Convertible uit 1970. Met die auto kan hij zijn opa overtuigen om mee te gaan. Op zee komen ze gruwelijke dingen tegen. Niet voor niets heet het derde hoofdstuk: "Waarin zoveel gruwelijks gebeurt dat je het misschien beter kunt overslaan". Een "olijke dystopie" noem ik het, want het speelt in de nabije toekomst: 2029. Sciencefiction dus. Ik heb er lang over getwijfeld of ik niet mijn initialen op het omslag zou verwerken. Ik heet Sjoerd Frans. [Lachend] SF Kuyper zou je dan krijgen.'

Jeugdjournaal en TikTok

Sinds *Hotel de Grote L* en *Bizar* lijkt het alsof je meer maatschappijkritisch gaat schrijven. Klopt dat? 'Ik ga steeds meer over het hier en nu schrijven, dat zeker. Zo gaat dat blijkbaar als je ouder wordt. Natuurlijk weet ik dat mijn boeken bijzonder weinig invloed hebben op wat er in de maatschappij gebeurt, maar toch. Zolang het nog kan, wil je iets doen. Misschien is het ook uit dankbaarheid omdat ik een allejezus mooi leven heb gehad. Iedere schrijver moet vanuit zijn hart schrijven. Mijn hart zegt mij dat ik moet laten zien hoe ik de wereld zie, wat er mis is en wat je eraan kunt doen. Iemand moet het doen: een boek schrijven waardoor je anders naar de wereld gaat kijken dan via het *Jeugdjournaal* of TikTok. Dat is de opdracht die ik mijzelf geef.'

Wereldproblematiek

Wat is er mis met het *Jeugdjournaal*? Dat wapent kinderen toch met kennis over de wereld? 'Het probleem is dat je alleen maar rottigheid ziet zonder dat je daar wat aan kunt doen. Willem Wilmink zei altijd: dan krijg je al die ellende over je heen en je kunt als kind niet eens een girootje overmaken.' Maar is wereldproblematiek in een boek dan minder erg? 'Dan doe je er iets mee. Denk maar aan de gebroeders Grimm, die waren nog veel gruwelijker. Als je begint met "Lang, lang geleden was er eens een land, hier ver vandaan," dan kun je daarin alles doen wat je wil, want het gaat niet over de echte wereld. In mijn verhaal redt een jongen van veertien de planeet Aarde, voorlopig althans – dat kan toch alleen in een boek!'

Playmobil en opera

Maantje schrijft een boek gaat over een lief meisje met een kamer die davert van de kanonschoten. Als ze met haar poppetjes speelt, dan spat het bloed in het rond, dan rollen er koppen. Is dat hoe kinderlijke verbeelding werkt? 'Ik dacht bij het schrijven aan mijn zoon: die zong hele opera's als hij speelde met zijn Playmobil. Dan stond ik stiekem te luisteren. Het verhaal dat Maantje in dit boek schrijft, is trouwens voor de helft een verhaal dat ik zelf schreef toen ik elf was. Dat speelt zich ook af in Suriname, in de jungle. Inderdaad: ik denk dat kinderen veel kunnen hebben. Al die games die ze spelen zijn toch honderd keer erger dan wat Maantje verzint? Ik heb drie online recensies op het boek gehad, die er allemaal melding van maakten dat er zoveel geweld in staat. Dan denk ik:

> **Iemand moet het doen: een boek schrijven waardoor je anders naar de wereld gaat kijken**

Sjoerd Kuyper
(Amsterdam, 1952) debuteerde op tweeëntwintigjarige leeftijd met een dichtbundel voor volwassenen bij de Bezige Bij. Vanaf 1985 richtte hij zich vooral op kinderboeken en won hij zevenmaal een Zilveren Griffel (voor *Robin en Suze*, *Het eiland Klaasje*, *Robin is verliefd*, *Sjaantje doet alsof*, *O rode papaver, boem pats knal!*, *Hotel de Grote L* en *Bizar*) en in 1997 de Gouden Griffel voor *Robin en God*. In 2012 kreeg hij de Theo Thijssen-prijs voor zijn complete jeugdboekenoeuvre. Naast boeken schrijft hij ook liedteksten voor musicals, teksten voor televisie en scenario's voor film. Zijn boeken *Hotel de Grote L*, *Mijn opa de bankrover*, *De rode zwaan* en *Het Zakmes* werden verfilmd.

De Grote Vloed
Sjoerd Kuyper
Hoogland & Van Klaveren,
€ 19,90 (11+)

maak alle hoofden van kinderen eens open en kijk wat ze fantaseren, en in negenennegentig procent van de gevallen zie je dat er wordt geknokt. Dat hoort bij de ontwikkeling van een kind, dat is spannend, dat is jezelf uiten. Dat dat niet meer mag, is iets van deze tijd.'

Stratemakeropzeeshow

Bedoel je dat de wereld aan het vertrutten is? 'Als je zo oud wordt als ik dan merk je wel veranderingen. Je ziet pieken en dalen. Toen ik net begon met schrijven, had je *De Stratemakeropzeeshow* waarin alles met naam en toenaam werd benoemd. Kinderen werden opgestookt om zich te verzetten tegen de ouderen, dat was waar Annie M.G. Schmidt al mee begonnen was. Daarna kreeg je Burny Bos met die verrukkelijke films en boeken. Tot 2000 heb ik alles zien stijgen, daarna zakte het weer in. Niet de kwaliteit van de boeken, wel de vrijheid. Je moet nu op al je woorden letten. Als je ziet wat er met de boeken van Roald Dahl gebeurt... Van mij hoeft het niet. Maar ja, ik ga er niet over. Als ik schrijf, houd ik me niet in. Of misschien let ik wel een beetje op: je wil natuurlijk wel de taal van kinderen spreken. Als die taal verandert, dan pas je je wel aan. Als ik met mijn woorden een enorme muur bouw tussen mij en de lezer, dan doe ik dat niet. Mijn eerste woordje was ooit "ottedomme" – en mijn moeder was apetrots op me. Wat dat betreft ben ik redelijk grof in de bek opgevoed.'

Filmscripts

Ben je in de laatste jaren ook bewust losser gaan schrijven? 'Ik was vroeger heel serieus met het schrijverschap bezig. De bewijsdrang is nu goddank weg, daardoor kan de stijl ook losser worden. De vrolijkheid die je nog in je hebt, kun je om je heen strooien. Het schrijven van filmscripts heeft ervoor gezorgd dat ik mijn verhaal nu anders opbouw. *De rode zwaan* begint bijvoorbeeld met een ellenlange beschrijving van wat er gebeurt in een duinmeertje, pas na pagina veertig wordt het spannend – zoiets zou ik nu nooit meer doen. Je leert van film dat het begin moet staan, baf. Vervolgens wil iedereen weten hoe die situatie is ontstaan en dan ga je terug. Ik vond het zo ontzettend lekker toen ik ontdekte hoe films werken, dat ik dacht: dat kan in een boek ook.'

Vriendschap en vertrouwen

Die lijn zet zich door in *De Grote Vloed*? 'Dat hoop ik wel, ja. Het is een ongelooflijk humoristisch boek, er worden benen afgebeten, zodat je moet gillen van het lachen. En het loopt nog goed af ook. Uiteindelijk blijkt het opengaan van grenzen en landen een soort oplossing te bieden. Maar ik moet het niet uitleggen, want dan ga ik de woorden gebruiken die ik in het boek juist vermeden heb. Maar ik zie het zo: de grenzen in mensenhoofden, die moeten open. In wezen is *De Grote Vloed* een optimistisch boek over vriendschap en vertrouwen, want beide bestaan, ook in het echt. Al snap ik opa Leon ook als hij zegt: "Volgens mij heeft de evolutie er spijt van dat ze denkende dieren als de mens heeft laten ontstaan en is ze die fout in rap tempo aan het herstellen."' ●